

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ»

Ступінь вищої освіти *Бакалавр*
Спеціальність *291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»*
Освітня програма *«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»*
Рік навчання **1**, семестр **1**
Форма здобуття вищої освіти – *денна*
Кількість кредитів ЄКТС **4**
Мова викладання *українська*

Лектор навчальної
дисципліни

Контактна інформація
лектора (e-mail)

URL ЕНК на
навчальному порталі
НУБіП України

Білан Сергій Олексійович, професор кафедри міжнародних відносин і суспільних наук, доктор історичних наук, професор
bilanso@ukr.net

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=644>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Освітня компонента «Історія української державності» є обов'язковою складовою ОПП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Вона охоплює коло теоретичних і практичних проблем історії українських земель від найдавніших часів до сьогодення в контексті світової історії. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування у студентів історичного мислення, уміння аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними, виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне, самостійно оцінювати і інтерпретувати історичний процес, робити правильні висновки з метою успішної розбудови своєї національної держави, усвідомлювати її роль і місце у світовій історії.

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української державності» є формування у студентів компетентностей творчого осмислення історичного минулого українського народу від найдавніших часів до сьогодення в контексті світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі; набуття студентами наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного; формування умінь критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, застосовувати набуті знання з історії для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій; виховання у студентської молоді патріотизму, національної й громадської свідомості, формування толерантного, неупередженого ставлення до інших народів, утвердження ідеалів гуманізму.

Компетентності навчальної дисципліни:

інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і

досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК6. Здатність застосовувати засади дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами).

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

Програмні результати навчання навчальної дисципліни:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/ семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оціню- вання
1 семестр				
Модуль 1. Українська державність: витоки, форми, тенденції				
Тема 1. Вступ до курсу «Історія української державності».	2/2	- розуміти сутність і функції держави в давню добу. - розрізнати землеробську та кочову цивілізацій.	Обговорення питань на семінарському занятті.	5
Тема 2. Генеза української державності в епоху середньовіччя: наукова полеміка	2/2	- знати передумови зародження й основні етапи державності на території України в часи Київської Русі та Галицько-Волинської держави	Обговорення питань на семінарському занятті.	5
Тема 3. Литовсько-польський період української історії	2/2	- розуміти сутність державотворчих процесів литовсько-польського періоду. - знати особливості існування Української козацько-гетьманської держави у XVII-XVIII ст.	Обговорення питань на семінарському занятті.	5
Тема 4-5. Козацько-	4/4	- виділяти основні причини появи та існування козацтва.	Обговорення питань на	10

гетьманська держава (сер. XVII ст. – кін. XVIII ст.)		- розуміти причини, хід подій та наслідки національно-визвольної боротьби у середині XVII ст.	семінарському занятті.	
Тема 6. Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст.	2/2	- розуміти особливості відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст.	Обговорення питань на семінарському занятті.	5
Тема 7. Нові тенденції в суспільно-політичному житті України на початку XX ст.	2/2	- визначати відмінності різних політичних рухів, діяльності політичних партій на території України на поч. XX ст.	Обговорення питань на семінарському занятті Написання модульних тестів	5
Модуль 2. На шляху до відродження державності (XX – поч. XXI ст.)				
Тема 8. Українська революція та альтернативи державотворення (1917-1921 рр.)	2/2	- знати причини, хід подій Української революції 1917-1921 рр. - характеризувати причини поразки української державності в 1917-1921 рр.	Обговорення питань на семінарському занятті.	5
Тема 9. Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму	2/2	- визначати особливості перебування українських земель в складі СРСР.	Обговорення питань на семінарському занятті.	5
Тема 10. Україна і друга світова війна: нова парадигма	2/2	- визначати причини початку II Світової війни. - характеризувати хід подій та наслідки для України II Світової війни.	Обговорення питань на семінарському занятті.	5
Тема 11. Зміни в політичному житті України (др. пол. 40–80-х рр. XX ст.)	2/2	- розуміти особливості радянської політики щодо українських територій в складі СРСР та розгортання боротьби за незалежність України.	Обговорення питань на семінарському занятті	5
Тема 12-13. Особливості державотворчих процесів в незалежній Україні	2/2	- знати особливості, специфіку здобуття суверенітету та незалежності України. -розуміти внутрішні та зовнішні проблеми побудови української незалежної держави. - характеризувати проблеми та перспективи розбудови українського громадського суспільства.	Обговорення питань на семінарському занятті.	5

Тема 14. Україна і світ: геополітичний фактор в історичній ретроспективі	2/2	- аналізувати геополітичний фактор існування України.	Обговорення питань на семінарському занятті.	5
Тема 15. Аграрний сектор економіки України: історія та сучасність	2/2	- знати специфіку господарювання на теренах України. - характеризувати основні віхи розвитку аграрного сектору економіки в різні часи.	Обговорення питань на семінарському занятті Написання модульних тестів	5
Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Відповіді на семінарських заняттях мають спиратися на власноруч підготовлений конспект. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи повинні бути виконані власноруч відповідно вимог, які до них висуваються.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Алексеев С.В. Історія України: Короткий курс лекцій: [для студ. вузів усіх спец. та усіх форм навчання] / С. В. Алексеев [и др.] ; Донбаська держ. машинобудівна академія. – Краматорськ: ДДМА, 2007. – 228 с.
2. Алексеев Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985-1999 рр.). – К.: ЕксОб, 2000. – 2095 с.
3. Аркас М.М. Історія України-Русі / Микола Аркас ; [упоряд., передм. Коваль Р. М.]. – Репр. вид. 1912 р. – Київ: Холодний Яр ; Кам'янець-Подільський: Медобори, 2013. – 424, [14] с.
4. Багалій Д.І. Історія Слобідської України. – Харків: Дельта, 1993. – 256 с.
5. Багацький В.В. Історія України: підручник / В. В. Багацький, Л. І. Кормич. – Вид. третє,

- доп. і переробл. – К.: Алерта, 2010. – 388 с.
6. Бадах Ю.Г. Історія України. Практикум: навч. посіб. / Ю. Г. Бадах ; Київ. нац. торгов.-екон. ун-т. – К.: Київ. нац. торгов.-екон. ун-т, 2011. – 408 с.
  7. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. – К.: Наук. думка, 1991. – 144 с.
  8. Беретинський В. Військова організація основних українських державних формувань. – К., 1995. – 18 с.
  9. Білан С.О., Кравченко Н.Б., Кропивко О.М. та ін. Історія української державності: Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів. Київ, 2023. 130 с.
  10. Білан С.О., Любовець О.М., Стрілець В.В. та ін. Історія української державності. Методичні рекомендації для студентів першого курсу денної форми навчання з усіх спеціальностей НУБіП України. Методичні рекомендації для студентів першого курсу денної форми навчання з усіх спеціальностей НУБіП України. Київ, 2023. 147 с.
  11. Бойко Д. Селянство України у другій половині XVI – першій половині XVIII ст. – К.: Наук. думка, 1963. – 175 с.
  12. Бойко О.Д. Історія України: підручник / О. Д. Бойко. – 5-те вид., допов. – Київ: Академвидав, 2014. – 717 с.
  13. Борисова, О. В. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 1 : Давні часи. Середньовіччя. Нова доба / О. В. Борисова, А. О. Климов ; МОН України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. – Київ : Кондор, 2018. – 344 с.
  14. Борисова, О. В. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 2 : 1917 - 2017 рр. / О. В. Борисова, А. О. Климов ; М-во освіти і науки України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. – Київ : Кондор, 2018. – 463 с.
  15. Бороденко О.А. Історія України: тест. завдання / О. А. Бороденко. – К.: Вид. Паливода А. В., 2008. – 128 с.
  16. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К.: Наук. думка, 1989. – 296 с.
  17. Василенко Г. Велика Скіфія. – К.: Знання, 1991.
  18. Відейко М. Трипільська цивілізація. – К.: Академперіодика, 2003. – 184 с.
  19. Володарі гетьманської булави. – К.: Варта, 1995. – 560 с.
  20. Гайдай Л.І. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях (від найдавніших часів до Хмельниччини): навч. посіб.-комент. / Л. І. Гайдай. – Луцьк: Вежа, 2000. – 435 с.
  21. Гісем О.В. Історія України в таблицях / О. В. Гісем [и др.]. – Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. – 478 с.
  22. Гісем О.В. Історія України: опорні схеми, таблиці, коментарі / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2009. – 488 с.
  23. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К.: Вища шк., 1994. – 539 с.
  24. Грушевський М. Історія України-Руси. В 11 т., 12 кн. – К.: Наук. думка, 1991.
  25. Грушевський М.С. Історія України з ілюстраціями і доповненнями / М. С. Грушевський ; [уклад.: Й. Й. Брояк, В. Ф. Верстюк ; пер. з рос.: Салівон К. Ф., Данилюка І. Г. ; авт. ст. В. К. Губарев]. – Донецьк: БАО, 2011. – 527 с.
  26. Грушевський М.С. Історія України-Руси: геогр. та етніч. показч. / Михайло Грушевський ; [уклад.: І. Б. Сковчиляс, Н. В. Халак ; наук. ред. Я. Р. Дашкевич] ; Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Канад. ін-т укр. студій Альберт. ун-ту, Центр дослідж. історії України ім. Петра Яцика. – Л.: [б. в.], 2010. – 467 с.
  27. Губіна С.Л. Історія України в таблицях і схемах: основ. події, іст. док., політ. лідери, іст. факти, першоджерела: [навч. посіб.] / [Губіна Світлана Леонідівна]. – Вид. 3-тє, допов. – Харків: Торсінг плюс, 2014. – 93, [3] с.
  28. Гудзь В. Історія України: підручник для студ. вищ. навч. закладів / В. Гудзь. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Слово, 2008. – 672 с.
  29. Гунчак Т. Україна: нариси політичної історії. Перша половина XX століття. – К.: Либідь, 1993. – 287 с.
  30. Добров П.В. Історія України: курс лекцій і структурно-логічні схеми / Добров П. В.,

- Єсіп І. М. – [Донецьк]: [Вебер, Донец. філ.], [2009]. – 472 с.
31. Довжук І.В. Історія України: імена, події, факти (XX століття): навч. посіб. / І. В. Довжук ; Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ: Видавництво СНУ ім. В.Даля, 2002. – 231 с.
  32. Дорошко, М. Історія України : знакові події та особистості / Микола Дорошко. – Київ : ТОВ «ОСНОВА-ПРИНТ ПЛЮС», 2021. – 472 с.
  33. Єрмолаєв, В. М. Історія держави і права України : підручник / В. М. Єрмолаєв. – Харків : Право, 2021. – 472 с.
  34. Заруба В.М. Історія України (з найдавніших часів до сьогодні): навч. посіб. для абітурієнтів / В. М. Заруба, Р. Ю. Васковський ; Юридична академія МВС України. Кафедра теорії та історії держави і права. – Д.: Ліра ЛТД, 2005.
  35. Земерова Т.Ю. Історія України. Основні події історії України. Політичний, економічний і культурний розвиток. Хронологічна таблиця: [посібник] / Т. Ю. Земерова, І. М. Скирда. – Х.: Співак В. Л.: Весна, 2014. – 511 с.
  36. Іванова Л.Г., Іванченко Р.П. Громадівський рух 60-х рр. XIX ст. в Україні: проблеми, ідеологія. – К.: МЛП, 1999. – 128 с.
  37. Іванченко, Р. П. Історія без міфів : бесіди з історії української державності : навч. посіб. для ВНЗ / Раїса Іванченко. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, [2014]. – 624 с.
  38. Ісаєвич Я.Д., Братства та їх роль у розвитку української культури XVI – XVIII ст. – К.: Наук. думка, 1996. – 251 с.
  39. Історія України в особах IX – XVIII ст. – К.: Україна, 1993. – 396 с.
  40. Історія України в особах XIX–XX ст. – К.: Україна, 1995. – 479 с.
  41. Історія України в особах. Козаччина: [нариси] / [Горобець В. М. та ін.]. – К.: Україна, 2013. – 301 с.
  42. Історія України від давнини до сучасності: навч. посіб. / Департамент освіти і науки Львів. облдержадмін., Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, КЗ ЛОП «Львів. обл. Мала акад. наук учнів. молоді» ; [уклад.]: Зоя Баран, Надія Кокотко, Роман Тарнавський. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. – 102 с.
  43. Історія України з найдавніших часів до наших днів: практикум для студ. неспец. ф-тів: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / упоряд. С.В. Герєгова [та ін.] ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – 2-е вид., доп. – Чернівці: Наші книги, 2007. – 264 с.
  44. Історія України та її державності: курс лекцій: навч. посіб. для студ. і викладачів вищих навч. закл. / Л. Є. Дещинський [та ін.] ; наук. ред. Л. Є. Дещинський ; Національний ун-т «Львівська політехніка». – Вид. 5-те, перероб. і допов. – Л.: [б.в.], 2009. – 474 с.
  45. Історія України у питаннях та відповідях: навч. посіб. з підготов. до модул. контролю знань студ. неіст. фаху / В. І. Масальський [та ін.]. – Донецьк: Донеччина, 2009. – 399 с.
  46. Історія України. Джерельний літопис / за ред. В. І. Червінського та М.І. Обушного ; [упоряд.: В. І. Червінський та ін.]. – 2-ге вид., випр. й допов. – К.: КВІЦ, 2012. – 831 с.
  47. Історія України. Комплексний довідник + профільний рівень / [уклад.: Воропаєва В. В. та ін.]. – Видю 5-те, допов. та перероб. – Харків: Весна: Співак В. Л., 2014. – 703 с.
  48. Історія України: довідник / упоряд.: С. Крупчан [та ін.]. – 5-те вид., перероб. і доп. – К.: Казка, 2010. – 736 с.
  49. Історія України: курс лекцій / [В. М. Щербатюк та ін.] ; за ред. д-ра іст. наук В. М. Щербатюка ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ: Фенікс, 2014. – 375 с.
  50. Історія України: навч. посібник / М. В. Борисенко [та ін.]. – К.: Ніка-Центр, 2007. – 184 с.
  51. Історія України: підручник / Г.Д. Казьмирчук [та ін.] ; наук. ред. Г.Д. Казьмирчук ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: Логос, 2010. – 648 с.
  52. Історія українського війська / І. Крип'якевич, Б. Гнатович, З. Стефанов, О. Думін, С. Шрамченко. У 3-х Ч. – Львів: Видання Івана Тиктора, 1993. – Ч. 1. – 288 с.
  53. Історія українського війська / І. Крип'якевич, Б. Гнатович, З. Стефанов, О. Думін, С. Шрамченко. У 3-х Ч. – Львів: Видання Івана Тиктора, 1993. – Ч. 2, 3. – 575 с.

54. Каденюк О.С. Історія України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Каденюк О. С. – К.: Кондор, 2008. – 407 с.
55. Казьмирчук М.Г. Історія України: підруч. для вищ. навч. закл. / М. Г. Казьмирчук ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Кафедра української історії та етнополітики. – К.: Видавець Цимбаленко Є.С., 2009. – 184 с.
56. Кармалюк С.П. Історія України: хрестоматія для студ. вищ. закл. освіти, неіст. спец. / С. П. Кармалюк, М. М. Сайко. – Чернівці: Технодрук, 2009. – 464 с.
57. Касьянов Г., Даниленко В. Сталінізм і українська інтелігенція. – К.: Либідь, 1991. – 342 с.
58. Комова О.С. Історія України: тематичні текстові завдання / О. С. Комова, І. М. Лебедева. – К.: Країна мрій, 2008. – 200 с.
59. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. – Львів: Наукове товариство імені Т. Шевченка, 1993. – 659 с.
60. Коцур В. П. Історія України в датах / В. П. Коцур [и др.]. – Переяслав-Хмельницький ; Чернівці: Книги-XXI, 2007. – 144 с.
61. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. – К.: Наук. думка, 1984. – 174 с.
62. Кузнець Т.В. Історія України XIX століття: навч. посіб. / Кузнець Т.В. – Умань: [Жовтий], 2011. – 354 с.
63. Куліш А. Голодомор 1921-1923 рр. в Русі-Україні як продовження етнічної війни 1917-1921 рр. – Харків: Просвіта, 2003. – 121 с.
64. Лазарович М.В. Історія України: навч. посіб. / М. В. Лазарович. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К.: Знання, 2011. – 686 с.
65. Липинський В. Релігія і церква в історії України. – Львів: Рада, 1995. – 96 с.
66. Литвин В.М. Історія України: підручник / Володимир Литвин ; [відп. ред. В. А. Смолій] ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К.: Наукова думка, 2013. – 989 с.
67. Лукашевич Л.М. Україна: історико-економічний огляд. Монографія. – К.: МАУП, 1997. – 208 с.
68. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів: Світ, 1995. – 246 с.
69. Мицик Ю. Джерела з історії національно-визвольної війни українського народу середини XVII століття. – Дніпропетровськ: Дніпро, 1996. – 262 с.
70. Мицик Ю.А. Історія України: навч. посіб. / Юрій Мицик, Олег Бажан. – Київ: Кліо, 2015. – 677 с.
71. Нартов В. В. Історія України з давніх-давен до сьогодення / В. В. Нартов. – Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. – 352 с.
72. Олійник С.В. Історія України: конспект лекцій для студ. неіст. ф-тів вищ. навч. закл. України / С. В. Олійник, С. А. Сидорук ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський: Абетка: Сисин О. В., 2012. – 171 с.
73. Офіцинський, Р. А. Історія УПА / Роман Офіцинський ; [худ.-оформ. Є. В. Вдовиченко]. – Харків : Орбіта, 2021. – 127 с.
74. Павко А.І. Політичні партії, організації в Україні: кінець XIX – початок XX століття; зародження, еволюція, діяльність, історична доля. – К.: Знання, 2001. – 112 с.
75. Палій О.А. Історія України: [посібник] / Олександр Палій. – Вид. 2-ге, допов. – Київ: К.І.С., 2015. – 594 с.
76. Пасічник М. С. Історія України та її державності: конспект лекцій / М.С. Пасічник, С. М. Пасічник, О. М. Васишин ; Укр. акад. друкарства. – Вид. 2-ге, допов. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2011. – 759 с.
77. Петров В. Походження українського народу. – К.: Фенікс, 1992. – 192 с.
78. Подільський М.М. Історія України 1990–2012 рр. (Руїна – чи не втрачена надія) / Мирослав Подільський. – К.: Сталь, 2013. – 312 с.
79. Полонська-Василенко Н. Історія України. У 2-х т. – Т. 1. – 675 с.; Т. 2. – 608 с. – К.: Либідь, 1995.
80. Полянський О.А. Історія України: навч. посіб. для семінар. занять / Олег Полянський, Руслана Труба. – Л.: ЛДУФК, 2011. – 467 с.
81. Полянський О.А. Історія України: проблеми методології та методики / Олег

- Полянський ; [уклад. Р. І. Труба]. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 127 с.
82. Пониपाляк, А. Останній командир УПА. Життя і боротьба Василя Кука / Аліна Понипаляк. – Київ : Наш формат, 2021. – 256 с.
83. Посівнич, М. Життя і діяльність Степана Бандери : документи і матеріали / ред. і упоряд. М. Посівнич ; МБУ «Центр Національного Відродження» ; Координаційна рада вшанування пам'яті лицарів ОУН і УПА. – Тернопіль : Астон, 2018. – 642 с.
84. Реєнт О. П.. Історія України у схемах і таблицях: навч. посіб. для вузів і шкіл / О. П. Реєнт, В. М. Шевченко. – К.: Інститут історії України НАН України, 2005. – 162 с.
85. Реєнт О. Павло Скоропадський. – К.: Альтернативи, 2003. – 304 с.
86. Реформування земельних відносин в умовах переходу до ринкової економіки: Зб. наук. статей. – Тернопіль: Терноп. акад. народ. господар., Ін-т аграр. бізнесу, 1997. – Вип. 2. – 52 с.
87. Рибак І.В. Історія України у проблемному викладі, в особах, термінах, назвах і поняттях: навч. посібник-коментар для студ. вищих навч. закл. / І.В. Рибак, А. Ю. Матвеев. – 2. вид., доп. – Хмельницький: ТОВ НВП «Еврика», 2004. – 200 с.
88. Солдатенков В.Ф. Українська революція: концепція та історіографія (1918-1920 рр.). – К.: Просвіта, 1999. – 508 с.
89. Стьопін А.О. Історія України. Конспект лекцій: навч. посіб. / А.О. Стьопін. – О.: Астропринт, 2007. – 160 с.
90. Сулько В. С. Історія України: навч. посіб. / В. С. Сулько ; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Каф. історії України. – Рівне: О. Зень [вид.], 2011. – 543 с.
91. Толочко П.П. Київська Русь. – К.: Абрис, 1996. – 360 с.
92. Трубайчук А. Друга світова війна. – К.: Наук. думка, 1995. – 192 с.
93. Чуткий А. І. Історія України: навчальний посібник: у 2 кн. / А. І. Чуткий. – Кн. 1: Давня та нова історія України. – Ніжин: Видавництво НДУ, 2007. – 311 с.
94. Чуткий А. І. Історія України: навчальний посібник: у 2 кн. / А. І. Чуткий. – Кн. 2: Новітня історія України. – Ніжин: Видавництво НДУ, 2007. – 239 с.
95. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. – У 3-х томах. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 1990. – 592 с.
96. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. – У 3-х томах. – Т. 2. – К.: Наукова думка, 1990. – 560 с.
97. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. – У 3-х томах. – Т. 3. – К.: Наукова думка, 1993. – 560 с.
98. www.litopys.org.ua Ізборник
99. www.history.org.ua Інститут історії України НАН України
100. www.nbuv.gov.ua Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
101. <https://www.iananu.org.ua/> Інститут археології НАН України
102. <https://web.archive.org/web> Указ Президента України №423/2021 «Про День Української Державності»
103. <https://uk.wikipedia.org/wiki> День Української Державності
104. <https://www.youtube.com/watch?v=AaRbgs8CeZ0> Святкування Дня Української Державності у День Хрещення Київської Русі
105. <http://www.golos.com.ua/article/314085> Українська державність: поняття, основні ознаки, символи, атрибути, витоки та етапи становлення
106. <https://mltk.co.ua/stanovlennia-ukrains-koi-derzhavnosti/> Становлення української державності
107. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society> Українська державність: чому і як треба відповідати Путіну
108. <https://burshtyn-rada.if.gov.ua> Історична довідка про етапи українського державотворення
109. <https://armyinform.com.ua> Заснування держави Україна Великим князем і гетьманом Богданом Хмельницьким
110. <https://www.radiosvoboda.org/a/30548065.html> Період княжої України-Русі. Чию історію популяризує заповідник «Софія Київська»?
111. https://mtt.in.ua/ist-ukr_1991-2010_derzhavotvorchy-protsey/ Початок

- державотворчих процесів у незалежній Україні
112. <https://uahistory.co/book/ukrzn0/165.html> Державотворчі процеси в Україні в умовах незалежності
  113. <https://vlp.com.ua/node/4098> Історія України та її державності. Курс лекцій
  114. <https://www.radiosvoboda.org> 30 подій, що сформували і зміцнили Незалежність України
  115. <https://nv.ua/ukr/project/istoria-100-vydayushchikhsya-l-40004783.html> 100 видатних особистостей в історії України
  116. https://pidru4niki.com/1348010443231/pravo/derzhavnist_kiyivskoyi_rusi Формування державності у східних слов'ян. Виникнення Давньоруської держави
  117. <http://litopys.org.ua/pivtorak/pivt06.htm> Київська Русь – ранньоукраїнська держава
  118. http://history.org.ua/LiberUA/Book/kn_sl/1.pdf Виникнення й еволюція державності
  119. https://arm.nai.au.kiev.ua/books/history/material/navmat/tema_1/lekcia.html Україна від найдавніших часів до другої половини XVII ст.
  120. <https://armyinform.com.ua> Як московія привласнила собі історію Київської Русі
  121. <https://dyvys.info/2022/05/07/chomu-ruski-ne-rosiyany-a-kyivska-rus-ne-rosiya/> Чому руські – не росіяни, а Київська Русь – не росія
  122. <https://localhistory.org.ua> Чому саме Україна – справжня спадкоємиця Русі
  123. <https://www.youtube.com/watch?v=Ox27K6CYjYA> Уроки історії: Історія української державності